

Utredning av omsorg på obekväm arbetstid

För barn mellan 1-13 år

2019-01-10

Innehållsförteckning

Utredning av omsorg på obekvämt arbetstid.....	3
1.1 Sammanfattning	3
1.2 Beskrivning av ärendet.....	3
1.3 Bakgrund	3
1.4 Beskrivning av den nuvarande organisationen.....	5
1.5 Förskola med flexibla öppettider.....	5
1.6 Omsorg i hemmet på obekvämt arbetstid.....	5
1.7 Konsekvenser med de nuvarande verksamhetsformerna.....	7
2 Kostnader för den nuvarande verksamheten.....	8
3 Exempel på olika verksamhetsformer	8
3.1 Lokalbaserad verksamhet.....	9
3.2 Pedagogisk omsorg som erbjuds i stället för förskola eller fritidshem 9	
3.3 Flerfamiljssystem.....	9
3.4 Barnvårdare i hemmet.....	9
4 Exempel från andra kommuner	9
5 Förslag, konsekvenser och samlad bedömning.....	10
5.1 Alternativ 1: Barnvårdare i hemmet.....	11
5.1.1 Konsekvensanalys	11
5.2 Alternativ 2: Lokalbaserad verksamhet	12
5.2.1 Konsekvensanalys	12
5.3 Behov och kostnadsberäkning.....	14
5.4 Fristående verksamheter	14
5.5 Samlad bedömning av konsekvenser och barnets bästa.....	14

Utredning av omsorg på obekväm arbetstid

1.1 Sammanfattning

Barn- och utbildningsförvaltningen har tilldelats uppdraget att utreda formerna för omsorg på obekväm arbetstid ur ett helhetsperspektiv (2018/BUN0012).

Utredningen visar att de två verksamhetsformer som idag erbjuds behöver förändras eller ersättas av en verksamhetsform som är anpassad för att ta emot barn från 1-13 år på dygnets alla timmar, året om.

I rapporten presenteras även två alternativ för nämnden att utgå ifrån inför beslut. Alternativen beskrivs med tillhörande prövning av barnets bästa samt en övergripande konsekvensanalys på de olika områden som behöver beaktas inför beslut.

Förvaltningen förordar beslut om byte av verksamhetsform från omsorg i hemmet till en lokalbaserad verksamhet. Förvaltningen förordar att nämnden ger förvaltningen i uppdrag att projektera för en lokalbaserad verksamhet samt revidera de tillhörande riktlinjerna för omsorg på obekväm arbetstid.

1.2 Beskrivning av ärendet

Rapporten beskriver de två verksamhetsformer som idag erbjuds i Tyresö kommun för vårdnadshavare i behov av omsorg på obekväm arbetstid. Det är dels en befintlig kommunal förskola som tillämpar flexibla öppettider morgon och kväll, dels omsorg som utförs av timanställda barnvårdare i hemmet under nätter och helger med anslutande morgnar och kvällar.

Rapportens tyngdpunkt ligger dock på uppdraget att beskriva omsorg på obekväm arbetstid ur ett helhetsperspektiv. Utgångspunkten för helhetsbeskrivningen är den omsorg på obekväm arbetstid som utförs av barnvårdare i hemmet då det i nuläget utgör den största delen av omsorg på obekväm arbetstid.

Det beskrivs ett antal exempel på verksamhetsformer under vilka omsorg på obekväm arbetstid kan bedrivas. Därutöver redogörs för omvärldsbevakning av och intervjuer med andra kommuner som erbjuder omsorg på obekväm arbetstid. Avslutningsvis presenteras två alternativ med tillhörande konsekvensanalys och prövning av barnets bästa som bör beaktas inför beslut.

1.3 Bakgrund

I skollagens förarbeten framgår att det i ett modernt samhälle ska gå att förena föräldraskap och förvärvsarbete (Prop. 2009/10:165 s.531). Det är särskilt viktigt för ensamstående föräldrar.

Kommunen ska enligt 25 kap. 5 § skollagen (2010:800) sträva efter att erbjuda omsorg för barn under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete och familjens situation i övrigt. Omsorg på obekväm arbetstid ska drivas som annan pedagogisk verksamhet, vilket innebär att det inte är en skolform. Verksamheten har därför inte samma höga pedagogiska krav som förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg.

Var och en som verkar inom sådan verksamhet ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling. Verksamheten ska utgå från en helhetssyn på barnet och barnets behov samt utformas så att den främjar allsidiga kontakter och social gemenskap.

Enligt 25 kap. 7 § skollagen ska den omsorg som erbjuds på obekväm arbetstid som avses i 2-5 §§ bedrivas i ändamålsenliga lokaler och i grupper med en lämplig sammansättning och storlek. I verksamheten ska det finnas personal med sådan utbildning eller erfarenhet att barnets behov av omsorg tillgodoses.

I Tyresö har det erbjudits omsorg på obekväm arbetstid sedan 2014 (2013/BUN 0176). Idag finns två former för omsorg på obekväm arbetstid. Den ena är förskolan Stimmet som sedan ett år tillbaka har flexibla öppettider på vardagar vilket innebär tider före 06:30 och efter 18:30. Den andra är omsorg som bedrivs i hemmet av enskilda barnvårdare under nätter och helger.

Omsorg på obekväm arbetstid är avsedd för barn från och med ett års ålder till och med vårterminen det år barnet fyller 13 år, vars vårdnadshavare har sitt ordinarie arbete förlagt till tidig morgon, sen kväll, nätter och/eller helger. För att kunna få omsorg för sitt barn på obekväm arbetstid ska vårdnadshavaren vara folkbokförd i Tyresö kommun.

Kriterier för att beviljas omsorg på obekväm arbetstid

För att beviljas omsorg på obekväm arbetstid i Tyresö kommun krävs att en vårdnadshavare är ensamstående med arbetstider på obekväm arbetstid eller att sammanboende personer där minst en är vårdnadshavare och där de har sammanfallande arbetstid på obekväm arbetstid. Med sammanboende personer jämförs vårdnadshavare som sammanbor i äktenskap eller äktenskapsliknande förhållande med någon som inte är vårdnadshavare till barnet.

Omsorg ska erbjudas vårdnadshavare som annars riskerar att förlora möjligheten att försörja sig, till exempel genom att de måste minska sin arbetstid eller inte kan behålla sitt nuvarande arbete. I dagsläget innefattar målgruppen i Tyresö kommun både ensamstående vårdnadshavare och sammanboende personer där en eller båda är vårdnadshavare. Majoriteten är dock ensamstående vårdnadshavare.

Omsorgsbehovet ska vara regelbundet och kontinuerligt återkommande vilket inte innefattar tillfälliga behov. Andra möjligheter att tillgodose behovet av omsorg ska ha prövats av vårdnadshavaren. Som obekvämt arbetstid räknas arbetstider som till större delen ligger utanför de ramtider som utgör förskolornas och fritidshemmens ordinarie öppettider på vardagar. Det vill säga mellan 18:30-06:30

Beslut om omsorg på obekvämt arbetstid fattas efter en behovsprövning där ansökan beviljas eller avslås. Ansökan ska styrkas med arbetsgivarintyg, arbetstidsschema och intyg från arbetsgivaren att det inte går att ordna arbetstidsbyte. Beviljas ansökan gäller det för antal timmar per månad och maximalt 40 timmar per vecka och som minst 30 timmar i månaden.

1.4 Beskrivning av den nuvarande organisationen

1.5 Förskola med flexibla öppettider

För barn i behov av pedagogisk omsorg på obekvämt arbetstid under tidiga morgnar och sena kvällar finns en förskola med flexibla öppettider. Verksamheten vänder sig idag enbart till barn i åldrarna 1-5 år vilket inte inkluderar åldersspannet 6-13 år. Verksamheten är inhyst på Stimmets förskola vilken idag inte har möjlighet att utöka sin verksamhet till att omfatta ett större antal barn på obekvämt arbetstid på grund av lokalernas begränsningar.

Idag utnyttjar, sedan april 2018, endast en familj förskolan med flexibla öppettider. Barnet är även inskrivet i den ordinarie förskoleverksamheten på Stimmets förskola. Fram till sommaren 2018 har ordinarie personal från Stimmets förskola täckt upp för de tider när flexibla öppettider varit aktuellt. Från och med augusti 2018 finns två vikarier anställda för att stötta verksamheten vid behov mellan 05:15-09:15 på morgonen och 18:00-22:00 på kvällstid.

1.6 Omsorg i hemmet på obekvämt arbetstid

Omfattning

För barn i behov av pedagogisk omsorg på obekvämt arbetstid under nätter och helger finns barnvårdare i hemmet. Omfattningen är hösten 2018 17 barn fördelat på 12 familjer inskrivna i verksamheten, vilket är en ökning med jämfört med antalet inskrivna barn 2017. Av de barn som idag är inskrivna är sju barn i skolålder (6-13 år) och tio barn i förskoleålder (1-5 år).

Omsorgsbehovet sträcker sig mellan 30 till 130 timmar i månaden. Omsorgsbehovet är som störst på vardagar, dock kan det månad från månad skilja sig mellan vardagskvällar, vardagsnätter och vardagsmorgnar. Därefter är behovet för omsorg på helger stort under dagar och nätter, även där kan det

skilja sig från månad till månad. Från och med januari 2019 prognostiseras 24 barn vara inskrivna i omsorg på obekvämt arbetstid.

Geografisk spridning

De barn som idag beviljats omsorg på obekvämt arbetstid är inskrivna i ordinarie förskoleverksamhet företrädesvis i centrum med några få undantag för placering i Trollbäcken och Tyresö strand.

Omfattning över tid

Sedan kommunen började erbjuda omsorg på obekvämt arbetstid hösten 2015 har antalet barn ökat. I tabellen nedan redovisas antal inskrivna barn per år och termin.

År	Antal barn vårtermin	Antal barn hösttermin
2015	-	4
2016	5	6
2017	8	16
2018	7	17
2019 (prognos)	24	?

Omsorgsbehovet är svårt att förutse per månad och år då det kan skifta mycket beroende på vårdnadshavarnas behov eftersom de ofta arbetar i verksamheter med periodiserade scheman. Det har under det senaste året skett en ökning i antalet som sökt och beviljats omsorg på obekvämt arbetstid i hemmet. Det finns idag svårigheter att hitta personal till de tillfällen som beviljats.

Målgruppsperspektiv

Vid intervjuer med de vårdnadshavare som idag är i behov av omsorg på obekvämt arbetstid har det framkommit att många är nöjda med den verksamhetsform som finns idag. Över lag är de positiva att de ges möjligheten till omsorg på obekvämt arbetstid oavsett form då det möjliggör förvärvsarbete som de annars skulle vara tvungna att tacka nej till. Vårdnadshavarna uttrycker även att de känner stor trygghet då en känd barnvårdare kommer till hemmet så att de på ett smidigt sätt kan ta sig iväg till arbetet. De upplever även en trygghet i att kunna lämna barnen i sin hemmiljö.

Det har framkommit att det kan vara problematiskt för vårdnadshavare att hitta barnvårdare som ska utföra omsorgen i hemmet. Det är idag vårdnadshavarnas ansvar att pröva alla andra möjligheter att tillgodose behovet av omsorg. Det har i vissa fall krävt att vårdnadshavare fått fråga runt i sin bekantskapskrets och tagit den person som kunnat ställa upp som timanställd som barnvårdare, oavsett om personen i fråga haft någon erfarenhet av sådan typ av arbete eller erfarenhet av arbete med barn.

Några av de barn som är inskrivna i omsorg på obekväm arbetstid har intervjuats via en kortare enkät om hur de upplever sin situation; vad de upplever som bra och om de upplever något som är mindre bra eller som de tycker att de vuxna behöver tänka på när det kommer till att utforma verksamheten. Det svar som framkommit är att de är trygga och trivs med att "deras" barnvårdare kommer hem och tar hand om dem medan mamma eller pappa arbetar.

Arbetsstagarperspektiv

I dagsläget är tio personer timanställda som barnvårdare för omsorg på obekväm arbetstid i hemmet. Barnvårdarnas arbetssituation är inte reglerad i form av någon riktlinje. Det kan bli problematiskt då det inte finns några ramar för vad som gäller vid utförandet av omsorg i hemmet. Vad gäller barnvårdarnas arbetsmiljömässiga förhållanden så har de endast ett administrativt stöd från förvaltningen genom bemanningsenheten. Det stöd de kan få därigenom är endast vid lägen då det är något i barnvårdarnas arbetssituation som inte fungerar. De har ingen möjlighet i nuläget att från kommunen få stöd i sitt arbete vad gäller säkerhet och kvalitet.

1.7 Konsekvenser med de nuvarande verksamhetsformerna

Konsekvenserna av de nuvarande verksamhetsformerna innebär att behovet för de familjer som efterfrågar en lokalbaserad omsorg och har barn i åldern 6-13 år inte kan tillgodoses då äldre barn idag inte tas emot på förskolan med flexibla öppettider. Det finns ett behov hos de familjer som idag är beviljade omsorg på obekväm arbetstid att omsorgen även skulle utföras året runt inklusive storhelger och aftnar. Idag kan vårdnadshavarna behöva justera sina tider på arbetsplatsen på grund av att riktlinjerna för omsorg på obekväm arbetstid inte fullt ut möter det behov som finns.

Antal barn med omsorg i hemmet har under det senaste året stigit markant och prognosen pekar mot att ca 24 barn behöver omsorg på obekväm arbetstid till våren 2019. Att antalet barn ökat har i sin tur genererat ökad personalkostnad. Ökade kostnader har även skett för förskolan med flexibla öppettider och därtill utgör lokalerna ett hinder i att kombinera den dagliga verksamheten med omsorg på obekväm arbetstid.

Ur ett arbetsgivar- och huvudmannaperspektiv har en hel del risker och konsekvenser identifierats. Det är svårt att säkerställa en säker och god arbetsmiljö och att arbetet utförs i ändamålsenliga lokaler för den enskilde barnvårdaren då förvaltningen inte har insyn i de hem där omsorgen bedrivs. Det finns en risk att barnvårdarna, då det inte finns någon arbetsbeskrivning eller riktlinje, utför arbeten som de egentligen inte skulle behöva utföra inom ramen för den omsorg som kan krävas vid omsorg på obekväm arbetstid.

Det saknas även lokal egenkontroll vid omsorg i hemmet vilket försvårar förvaltningens ansvar att som verksamhetsutövare förebygga eller åtgärda eventuell negativ påverkan på hälsa och miljö. Därmed finns det även en svårighet i att se till att verksamheten drivs enligt de lagkrav som finns.

I dag sker rekrytering av personal till omsorg i hemmet via vårdnadshavarna själva. De nuvarande riktlinjerna delegerar ansvaret till vårdnadshavare att hitta sin egen personal. För förvaltningen uppstår följaktligen svårigheter att säkerställa barnens säkerhet och tillse att personalen har adekvat utbildning och kompetens för uppdraget – exempelvis erfarenhet av att arbeta med barn, utbildning i hjärt- och lungräddning, brand eller andra olycksfall. Förvaltningen kan inte heller på ett systematiskt sätt följa upp och utvärdera verksamheten i enlighet med skollagens krav då omsorgen inte utförs av en för förvaltningen kvalitetssäkrad verksamhet.

De riktlinjer som finns för omsorg på obekvämt arbetstid är inte tillräckliga då de är kortfattade och bristfälliga.

2 Kostnader för den nuvarande verksamheten

Den ökning som skett av antalet inskrivna barn med omsorg på obekvämt arbetstid medför även ökade kostnader. Från det att Tyresö kommun började erbjuda omsorg på obekvämt arbetstid 2015 har kostnaderna för personal, i form av barnvårdare i hemmet, ökat från 1 021 000 kronor till 1 691 000 kronor om året. Därtill kommer cirka 200.000 kronor per år för förskolan Stimmet med flexibla öppettider.

Tabellen nedan visar personalkostnader för omsorg i hemmet och Stimmet personalkostnader vid de flexibla öppettiderna redovisat per termin och år.

År	Antal VT	barn HT	Personalkostnader omsorg i hemmet	Personalkostnader Stimmet	Snitt per barn omsorg i hemmet
2016	5	6	1 130 000	Ej startad	205 500
2017	8	16	1 020 000	193 200	85 000*
2018	7	17	1 690 000	193 200	140 800
2019*	17	20	2 600 000	201 600	132 000

* En lägre snittkostnad per barn beror på att det finns syskon bland barn inskrivna i omsorg på obekvämt arbetstid och därav påverkas snittkostnaden.

* 2019 är en prognos för antal inskrivna barn baserat på nuvarande antal.

3 Exempel på olika verksamhetsformer

Nedan följer exempel på hur omsorg på obekvämt arbetstid kan bedrivas.

3.1 Lokalbaserad verksamhet

En lokalbaserad verksamhet kan vara en befintlig av kommunen godkänd förskola eller övrig pedagogisk omsorg som har omsorg efter klockan 18:30 till och med 06:30 vardagar och helger. En lokalbaserad verksamhet kan också vara utformad för enbart morgon, kväll och helgverksamhet på dagtid. En lokalbaserad verksamhet kan även vara anpassad så att barn kan sova i lokalerna. Lokalerna ska vara ändamålsenliga och lokalernas utrustning ska tillgodose barnens behov av trygghet, omsorg och en god pedagogisk verksamhet.

3.2 Pedagogisk omsorg som erbjuds i stället för förskola eller fritidshem

Pedagogisk omsorg är en kommunal eller fristående verksamhet som har godkännande att bedriva verksamhet enligt skollagen kan också utöka sin verksamhet för omsorg under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds. I pedagogisk omsorg är bostaden redan anpassad för dagverksamheter men behöver kompletteras om även sovande barn ska finnas i verksamheten.

3.3 Flerfamiljssystem

Flerfamiljssystem är en fristående verksamhetsform som innebär att flera familjer delar på omsorgen för varandras barn. Den här tillsynsformen kan vara ett alternativ för deltidsarbetande föräldrar för att lösa sin barnomsorg under en begränsad tid. Ett flerfamiljssystem kännetecknas av att vårdnadshavare, genom exempelvis en gemensam ekonomisk förening eller ett handelsbolag, bildar ett ”flerfamiljssystem”. Lokalerna ska vara ändamålsenliga och lokalernas utrustning ska tillgodose barnens behov av trygghet, omsorg och en god pedagogisk verksamhet.

3.4 Barnvårdare i hemmet

Barnvårdare är en person som kommer till det hem där omsorgen ska bedrivas.

4 Exempel från andra kommuner

4.1 Lidingö stad

Lidingö stad har sedan februari 2017 en lokalbaserad verksamhet i en av sina befintliga förskoleverksamheter. De har hösten 2018 10 barn inskrivna i verksamheten och två fast anställd personal på 75 procent samt fyra till fem timanställda för att täcka upp vid behov. Verksamheten har öppet på vardagar och helger dock inte vid högtidshelger. All personal är vaken under natten.

4.2 Håbo kommun

Håbo kommun erbjuder pedagogisk omsorg på obekväm arbetstid i en befintlig förskoleverksamhet i de centrala delarna av Bålsta. Verksamheten har varit igång sedan fyra år tillbaka och har i dagsläget 28 inskrivna barn i åldrarna 1-10

år. Det arbetar sju pedagoger totalt i varierande sysselsättningsgrad från 30-70 procent.

4.3 Uppsala kommun

Uppsala kommun erbjuder pedagogisk omsorg på obekväm arbetstid i en befintlig förskoleverksamhet. Verksamheten har varit igång sedan fyra år tillbaka och har i dagsläget 43 inskrivna barn i åldrarna 1-12 år. Det är två ordinarie heltidspersonal och fyra timvikarier anställda för verksamheten omsorg på obekväm arbetstid. Schema sätts månadsvis utifrån behov. Vid sex barn eller fler tjänstgör två personal och vid fem barn eller färre tjänstgör en ordinarie personal. Verksamheten håller öppet alla dagar på året, 18:30-06:30.

4.4 Norrtälje

Norrtälje har tidigare erbjudit ett par fristående förskolor omsorg på obekväm arbetstid, vilka fått en månadsersättning per barn i verksamheten. Kommunen genomför under hösten 2018 en kartläggning av behovet av omsorg på obekväm arbetstid.

4.5 Nacka kommun

I Nacka kommun använder sig av omsorg i hemmet som utförts av en kommunalt anställd person vid den tidpunkt då omsorg behövs.

5 Förslag, konsekvenser och samlad bedömning

En sammanfattande slutsats av vad som framkommit i utredningen är att verksamhetsformerna så som de idag är utformade i kommunen behöver förändras eller ersättas av en verksamhetsform som är anpassad för att ta emot barn från 1-13 år dygnets alla timmar, alla dagar, året om.

Kommunen ska enligt 25 kap. 5 § skollagen (2010:800) sträva efter att erbjuda omsorg för barn under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds. I en rapport från PwC framhålls att det ur ett större samhällsekonomiskt perspektiv är lönsamt att erbjuda omsorg på obekväm arbetstid framför allt är det ger det en direkt ökad lönsamhet för de barnfamiljer som nyttjar tjänsten.¹

Det är tydligt att omsorgen utformas på olika sätt beroende på den enskilda kommunens förutsättningar, behov och efterfrågan av omsorg på obekväm arbetstid. Dock är den vanligaste formen en lokalbaserad verksamhet.

För Tyresö kommuns nuvarande verksamhetsform; omsorg på obekväm arbetstid i hemmet, har en hel del risker identifierats. Sammantaget bidrar dessa risker till svårigheter att, ur ett såväl arbetsgivarmässigt som säkerhetsmässigt perspektiv motivera en fortsatt verksamhet i dess nuvarande form. Med

¹ PwC (2012) Barnomsorg på obekväm tid – för vem?

utgångspunkt i det som framkommit i utredningen har två möjliga alternativ utarbetats på hur omsorg på obekvämt arbetstid kan organiseras.

5.1 Alternativ 1: Barnvårdare i hemmet

Behålla nuvarande verksamhetsform med omsorg på obekvämt arbetstid i hemmet, samt behålla förskola med flexibla öppettider.

5.1.1 Konsekvensanalys

Alternativ 1 skulle för förvaltningen innebära:

- En dyr lösning då varje uppdrag kräver en personal per familj. Ju fler som nyttjar tjänsten desto mer ökar kostnaderna.
- Ökade personalkostnader till följd av kompetenskrav på minst barnskötarutbildning eller likvärdig arbetslivserfarenhet från arbete med barn.
- Ökade kostnader på grund av behov av en samordnande funktion alternativt en chef som ansvarar för verksamheten vad gäller resurstillsättning/rekrytering och arbetsledning.
- Ökad årlig kostnad med cirka 300 000 kronor för att genomföra nödvändiga fortbildningsinsatser mm. jämfört med beräkningar av preliminär årskostnad på en lokalbaserad verksamhet.
- Fortbildningsinsatser inom bland annat hjärt- och lunggräddning, brandskydd och pedagogisk omsorg.
- Att bemanningsenheten på barn- och utbildningsförvaltningen utökar sin verksamhet till att omfatta personal för omsorg på obekvämt arbetstid och därmed utökad personalkostnad för samordnare för omsorg på obekvämt arbetstid.
- En otillfredsställande insyn och kontroll av verksamheten, även om nödvändiga åtgärder nämnda ovan genomförs.
- Inga eller små möjligheter att följa upp och utvärdera kvaliteten på verksamheten.
- Inga eller små möjligheter att följa upp och säkerställa en god arbetsmiljö.
- Svårigheter med rekrytering på grund av en osäker anställningsform som dessutom ska utföras på obekvämt arbetstid.
- Behov av att revidera riktlinjerna för omsorg på obekvämt arbetstid då de är kortfattade och bristfälliga.

Alternativ 1 skulle för barnen innebära:

- Trygghet för barn med omsorg på obekvämt arbetstid att få vara kvar i sin hemmiljö.
- Att slippa onödiga förflyttningar på obekväma tider mellan förskola och nattomsorg.

- En mer utsatt situation om en kränkning eller incident skulle uppstå av något slag. Det blir en dubbel kränkning då den sker i hemmet, den miljö där barnet ska kunna känna sig trygg och säker.
- Mindre inverkan på barnens livssituation om vårdnadshavaren arbetar oregelbundna perioder då barnen kan behålla sin ordinarie förskoleplanering samt befinna sig i sitt eget närområde där kompisar och dess sociala sammanhang kan anta finnas.

Alternativ 1 skulle för vårdnadshavarna innebära:

- Att inte behöva ombesörja personaltillsättning för omsorg i hemmet.
- En behovsanpassad tjänst som utgår från målgruppens intressen, önskemål, krav och förväntningar.
- En tjänst som kan bidra till att utjämna strukturella ojämlikheter främst utifrån ett jämställdhets- och integrationsperspektiv. Behovet av omsorg på obekvämt arbetstid är som störst för ensamstående vårdnadshavare och vårdnadshavare som är födda utomlands.²

5.2 Alternativ 2: Lokalbaserad verksamhet

Övergå till en lokalbaserad verksamhet på en befintlig förskola anpassad för barn 1-13 år dygnet runt, året om, med möjlighet att vid särskilda tillfällen ge dispens för omsorg i hemmet.

5.2.1 Konsekvensanalys

Alternativ 2 skulle för förvaltningen innebära:

- En ökad möjlighet till insyn och kontroll av verksamheten då den bedrivs i ändamålsenliga lokaler och tillgång till personal med sådan utbildning eller erfarenhet att barnets behov av omsorg tillgodoses. Kommunen som huvudman kan då säkerställa att verksamheten bedrivs på ett adekvat sätt samt att verksamheten uppfyller lagar och krav som finns. Exempelvis inom arbetsmiljö, barnsäkerhet och egenkontroll.
- En lokalbaserad verksamhet behöver hantera och tillförsäkra att en god och trygg omsorg bedrivs. Det går att aktivt arbeta medvetet med just omsorgen och personalens förhållningssätt samt den miljö som barnen vistas i.
- Kunna erbjuda en verksamhet, dygnet runt, alla dagar, året om, som i hög grad tillgodoser medborgares möjlighet att arbeta obekväma tider.
- En organiserad lokalbaserad verksamhet som kan optimera personalresurserna vilket leder till ett mer effektivt ekonomiskt utnyttjande.
- En risk för att nyttjandegraden kan sjunka på kort sikt då erbjudandet inte längre är lika attraktivt för de vårdnadshavare som idag utnyttjar tjänsten.

² Skolverket (2013) Föräldrars val och inställning till förskola och fritidshem. Resultat från föräldraundersökningen 2012. Rapport 392. Skolverket

- Kunna erbjuda en kvalitetssäkrad verksamhet till de barn och vårdnadshavare som behöver det.
- Svårigheter att förutse behov av omsorg på obekvämt arbetstid månad för månad då vårdnadshavares scheman ofta ändras över tid och/eller att de kan ha timanställningar.
- Planering för att säkerställa en organiserad övergångsperiod för de barn som idag är inskrivna i verksamheten. De bör i en övergångsfas bli erbjudna att ha kvar barnet i sin ordinarie förskola utöver inskrivning i en lokalbaserad verksamhet för omsorg på obekvämt arbetstid.
- Revidera riktlinjer så att de tydliggör verksamhetens ramar och regelverk.

Alternativ 2 skulle för barnen innebära:

- Trygghet för de barn, i förskoleålder 1-5 år, som är i behov av omsorg på obekvämt arbetstid då de vistas i en bekant och trygg miljö såväl dag- som nattetid. De barn som är i skolålder ansluter till verksamheten när fritids stänger och får möjlighet att befinna sig i en social gemenskap och träffa andra barn i samma situation.
- En bättre möjlighet att organisera verksamheten för att barnen ska ges möjlighet till lärande och utveckling.³
- En särskild situation som kan upplevas som extra jobbig. Barn kan vara i en extra känslig situation vid läggdags och under natten då de kanske är i än större behov av trygghet, närhet av sina föräldrar.
- En omställning vid övergång från nuvarande verksamhetsform kan på kort sikt innebära otrygghet då barnen inte längre kan vara kvar i sitt eget hem vid läggdags.
- Att de barn som i nuläget är inskrivna i omsorg på obekvämt arbetstid på kort sikt förlorar sitt lokala sociala sammanhang om de skrivs in i den lokalbaserade verksamheten och därmed tillhör den förskolans ordinarie dagverksamhet.
- Att barnen som är inskrivna i omsorg på obekvämt arbetstid får möjlighet att träffa andra barn som är i samma situation. Möjligtvis kan det påverka barnen positivt att se att de inte är ensamma om att föräldrar kan behöva arbeta dessa tider.

Alternativ 2 skulle för vårdnadshavarna innebära:

- Mindre benägna att utnyttja tjänsten på grund av sämre tillgänglighet än barnvårdare i hemmet.
- Ökad flexibiliteten i tjänsten men även för vårdnadshavarnas möjligheter att arbeta obekväma arbetstider dygnet runt, året om.
- En tjänst som kan bidra till att utjämna strukturella ojämlikheter främst utifrån ett jämställdhets- och integrationsperspektiv. Behovet av omsorg

³ Skolinspektionen (2016) Omsorg på obekvämt tid. Om föräldrars möjlighet till omsorg när förskolan är stängd

på obekvämlig arbetstid är som störst för ensamstående vårdnadshavare och vårdnadshavare som är födda utomlands.⁴

- En omställning vid en övergångsperiod. Vårdnadshavarna bör i en övergångsfas bli erbjudna att ha kvar barnet i sin ordinarie förskola utöver inskrivning i en lokalbaserad verksamhet för omsorg på obekvämlig arbetstid. Vårdnadshavarna ansvarar i övergångsfasen för att ombesörja transport mellan förskolan och omsorg på obekvämlig arbetstid.

5.3 Behov och kostnadsberäkning

Antal barn med omsorg i hemmet har under det senaste året stigit markant och prognosen pekar mot att ca 24 barn behöver omsorg på obekvämlig arbetstid till våren 2019.

En lokalbaserad verksamhet i Tyresö kommun beräknas ur ett ekonomiskt perspektiv vara mindre kostsam jämfört med omsorg i hemmet. Den lokalbaserade verksamheten kan inom ramen för den totala årskostnaden ha fler barn inskrivna än omsorg i hemmet. I de kostnadsberäkningar som gjorts förväntas en lokalbaserad verksamhet kosta cirka 3 600 000 kronor om året vilken kan ta emot upp till cirka 20-25 inskrivna barn. Omsorg i hemmet beräknas kosta cirka 4 200 000 kronor om året för cirka 20 inskrivna barn.

Främsta orsaken till att lokalbaserad verksamhet beräknas vara mindre kostsam är att med en volym om ca 20-25 inskrivna barn kan personalresurserna optimeras på ett bättre sätt jämfört med omsorg i hemmet, vilket leder till ett mer effektivt ekonomiskt utnyttjande.

I beräkningarna har ingen hänsyn tagits till lokalkostnader då förvaltningen i detta alternativ avser nyttja en befintlig förskola med tillhörande tillagningskök för ändamålet.

5.4 Fristående verksamheter

De två alternativ som utarbetats kan även bedrivas i fristående regi. Om så sker behöver ytterligare utredning ske då det krävs mer omfattande beräkningar för att besluta om ersättningsnivåer.

5.5 Samlad bedömning av konsekvenser och barnets bästa

Förvaltningen förordar beslut om ett byte av verksamhetsform från omsorg i hemmet till alternativet lokalbaserad verksamhet.

⁴ Skolverket (2013) Föräldrars val och inställning till förskola och fritidshem. Resultat från föräldraundersökningen 2012. Rapport 392. Skolverket

Ett byte av verksamhetsform till en lokalbaserad verksamhet innebär att kommunen kan möta behovet av en dygnetruntöppen omsorg alla dagar på året. Det gör att medborgarna erbjuds en tillförlitlig service som är kvalitetssäkrad och som säkerställer såväl arbetsmiljöaspekter som väsentliga barnrättsaspekter. Inför ikraftträdandet av FN:s konvention om barnets rättigheter 2020 kan Tyresö kommun möta upp mot den nya lagen om barnets rättigheter.

En av de barnrättsaspekter som utredningen visat på är den att tillgodose barnets rätt inte diskrimineras på grund av dess förälders eller vårdnadshavares ras, hudfärg, kön, språk, religion, politiska eller annan åskådning, nationella, etniska eller sociala ursprung, egendom, funktionsnedsättning, börd eller ställning i övrigt.⁵ För att tillgodose barnets rättighet i enlighet med artikel 2 och 3, barnet rätt att få sitt bästa beaktat i varje beslut som rör dem, bör omsorg på obekvämt arbetstid erbjudas i kommunen och organiseras på ett sådant sätt att dessa rättigheter riskerar att kränkas exempelvis genom regelverk kring tidsbegränsning vad gäller regelbundenhet och framförhållning att meddela ändringar i arbetsscheman.

En annan barnrättsaspekt är att åtgärder vidtas för att tillgodose barnets rätt till liv, överlevnad och utveckling och barnets rätt till skydd mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld bör vidtas lämpliga skyddsåtgärder.⁶

Förvaltningens samlade bedömning är att en lokalbaserad verksamhet kan erbjuda såväl en trygghet och säker miljö för barn i behov av omsorg på obekvämt arbetstid som säker arbetsmiljö för arbetstagarna. Att vidta åtgärder för att minska risken för att barn utsätts för allvarlig kränkning i sitt eget hem väger tyngre än att tillgodose barnets behov att få omsorg i sin hemmiljö.

Avslutningsvis kan förvaltningen på sikt och beroende på nyttjandegraden se att det kan komma att öppnas lokalbaserade verksamheter i de tre geografiska kommunområdena för att ytterligare möta behovet och anpassa tillgängligheten ytterligare för fler av Tyresö kommuns medborgare.

⁵ FN:s konvention om barnets rättigheter, artikel 2

⁶ FN:s konvention om barnets rättigheter, artikel 6 & 19